

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
тема:
ДЕКОРАТИВНЕ ПАННО
«КРИЛАТИМ ҐРУНТУ НЕ ТРЕБА»
(змішана техніка)

Галузь знань : 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Спеціалізація : Художня обробка деревини

Освітня програма: «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво»

ЗДПДМ.019100.19.01.ПЗ

Шифр ІНПС студента

Виконала студентка 4 курсу групи ДМ-19-1


Підпис

Катерина БЕДРАК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник


Підпис

Сергій ДУБОВИК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер


Підпис

Вікторія БЛІК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри технологічної
та професійної освіти і
декоративного мистецтва


Підпис

Ірина АНДРОЩУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Дата 19.06.2023р.

Хмельницький 2023

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет ГПФ
Кафедра ТПО і ДМ
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Галузь знань 02 Культура і мистецтво
Спеціальність 023 ДМ. ДМ. Р. Шифр і назва
Спеціалізація художнє бробо деревами Шифр і назва
Освітня програма ДМ. ДМ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ТПО і ДМ
[Підпис] Григорів Андрій
"02" 03 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ)

Бедрак Катерина Валеріївна

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1. Тема проекту(роботи) Декоративне панно "Кришатики струну не треба" у змішаній техніці

керівник проекту(роботи) Дубовик С.В. ст викл.

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання

Затверджено наказом ректора університету від "01" березня 2023 р. № 3

2. Строк подання студентом проекту(роботи) на кафедру 19 червня 2023 р.

3. Вихідні дані до проекту(роботи) художній твір, техніка виконання

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Вступ.

Розділ 1. Традиції та новаторство в декоративному мистецтві. Розділ 2.

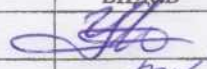
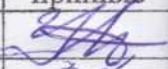

Художньо-композиційні та технічні матеріалознавчі характеристики

виконання декоративного панно "Кришатики струну не треба". Висновки.

Перелік джерел посилань. Додатки.

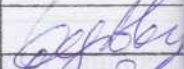
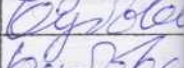

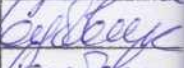
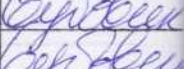
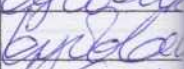
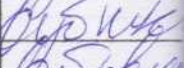
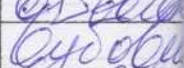
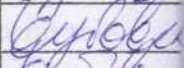
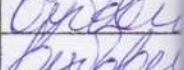
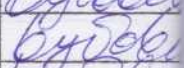




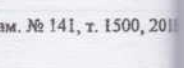
5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів дипломного проекту(роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Антиплагіат	Іван Герніченко		
Нормоконтроль	Тетяна Тонка		

7. Дата видачі завдання 02 березня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів (розділів) дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту(роботи)	Примітка
1) Затвердження ДП.	01.03.2023	
2) Початок виконання ДП.	08.04.2023	
3) Збір матеріалу до Третьої частини ДП.	17.04.2023	
4) Написання 7 розділу:	17.04.2023	
• підрозділ 1.1.	19.04.2023	
• підрозділ 1.2.	26.04.2023	
5) Завершення роботи в матеріалі	02.06.2023	
6) Написання II розділу:	10.05.2023	
• підрозділ 2.1	12.05.2023	
• підрозділ 2.2.	19.05.2023	
• підрозділ 2.3	26.05.2023	
• підрозділ 2.4.	27.05.2023	
7) Складання першого джерела	08.06.2023	
8) Збір додаткових документів	12.06.2023	
9) Попередній захист ДП	02.06.2023	
10) Збір підписів.	19.06.2023	

Студент

Підпис

Бедрак К.В.

Ініціали, прізвище

Керівник проекту(роботи)

Підпис

Тугубович С.В.

Ініціали, прізвище

АНОТАЦІЯ

Тема дипломного проєкту: Декоративне панно «Крилатим ґрунту не треба» (змішана техніка)

Автор: К.В. Бедрак

Керівник: С.В. Дубовик

Обсяг пояснювальної записки: 47 с.; обсяг додатків: 11 с.

Ключові слова: декоративне мистецтво, літак «Мрія», мистецтво, поезія, війна, Ліна Костенко, вишивка, розпис, різьблення.

Дипломний проєкт виконувався з урахуванням особливостей обраних технік та використовуваних матеріалів для виконання декоративного панно. Текстова частина дипломного проєкту складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків.

У першому розділі здійснено дослідження традиційних технік художнього різьблення та техніки вишивання з акцентуванням на вишивку стрічками в їх історичному та художньо-технологічному розвитку.

У другому розділі, висвітлено ідею та художньо-образне обґрунтування теми; дана композиційна характеристика виконаного декоративного панно; визначено матеріали необхідні для виконання художнього твору визначеними техніками; описана технологічна послідовність виконання декоративного панно.

Зроблено висновки щодо використання досліджених технік у сучасному декоративному мистецтві, зі збереженням давніх традицій та пошук нових технологічних прийомів.

Підведено підсумки щодо поставленої на початку виконання дипломного проєкту мети та результативність поставлених завдань.

Представлено список джерел посилання.

Текстова частина підсилюється ілюстративним матеріалом, який винесено в додатки.

студентка

КВ

Катерина БЕДРАК

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1 ТРАДИЦІЇ ТА НОВАТОРСТВО В ДЕКОРАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ	8
1.1 Історія розвитку традиційних технік різьблення та вишивки	8
1.2 Художньо-технологічні особливості технік традиційної художньої різьби та художньої вишивки	15
2 ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНІ ТА ТЕХНОЛОГО-МАТЕРІАЛОЗНАВЧІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОГО ПАННО «КРИЛАТИМ ҐРУНТУ НЕ ТРЕБА»	
2.1 Ідея та художньо-образне обґрунтування декоративного панно «Крилатим ґрунту не треба»	23
2.2 Композиційна характеристика та естетична оцінка виконаного декоративного панно.....	31
2.3 Характеристика матеріалів та калькуляція витрат щодо виконаного декоративного панно	37
2.4 Технологічна послідовність виконання декоративного панно.....	40
ВИСНОВКИ.....	48
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	50
ДОДАТОК А Можливості контурної різьби	54
ДОДАТОК Б Контурне різьблення на щитах.....	55
ДОДАТОК В Контурне різьблення	56
ДОДАТОК Г Мистецтво вишивки.....	57
ДОДАТОК Д Рослинні орнаменти у вишивці.....	59
ДОДАТОК Е Рослинні орнаменти у вишивці стрічками.....	60
ДОДАТОК Ж Основні стібки у вишивці стрічками.....	61
ДОДАТОК З Виконана робота.....	64
ДОДАТОК И Проект до диплому.....	65

ВСТУП

Неможливо уявити світ без народної культури, оскільки вона є невід'ємною частиною розвитку свідомості та духовного зростання. Варто підкреслити, що існують також різні види мистецтва. Одним із основних, з яким стикається людина, є декоративно-ужиткове мистецтво. Сучасне декоративно-ужиткове мистецтво вдало поєднує давні народні ремісничі традиції з сучасними потребами та стилями.

Українська народна культура налічує десятки технік художньої обробки деревини або текстилю, інколи навіть поєднуючи їх. Відтворюючи майстерність майстрів і доповнюючи їхній досвід сучасними тенденціями, українська культура і надалі славиться своєю самобутністю та унікальністю, яка заворожує.

Особливо важливо відтворювати та зберігати традиції народного мистецтва в наш час, коли триває війна та відбувається геноцид українського народу. Необхідно відтворювати та плекати культуру, адже вона є однією з основних характеристик націй на світовій арені.

Зануритись в історію традиційних технік оздоблення виробів, проаналізувати їхні особливості та дослідити символічне значення елементів вдалося під час розроблення дипломного проекту.

Об'єктом дослідження є поєднання традиційних та сучасних технік оздоблення, таких як розпис, вишивка стрічками та контурне різьблення.

Предметом дослідження є декоративне панно “Крилатим ґрунту не треба”, виконане за мотивами поезії Ліни Костенко.

Мета дослідження полягає в поєднанні традиційних та сучасних технік оздоблення, таких як вишивка стрічками та контурне різьблення та їх відтворення в матеріалі.

Актуальність полягає в розкритті питання з мистецтва під час війни.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати завдання:

- обґрунтувати ідею та розкрити художньо-образний зміст теми «Крилатим ґрунту не треба»;
- на основі попереднього дослідження та ідеї щодо її втілення розробити проєкт майбутнього твору – декоративного панно «Крилатим ґрунту не треба»;
- виконати практичну частину проєкту – декоративне панно і презентувати його на постері;
- визначити матеріалознавчі аспекти та технологічні принципи використані в процесі виконання художнього твору (виробу);
- підвести підсумки щодо досягнутих результатів під час виконання дипломного проєкту.

1 ТРАДИЦІЇ ТА НОВАТОРСТВО В СУЧАСНОМ ДЕКОРАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ

1.1 Історія розвитку традиційних технік різьблення та вишивки

Українське народне мистецтво є самобутнім та дуже різноманітним. Здавна в нашій культурі декоративно-ужиткове мистецтво було надзвичайно потужним, технологічно розвиненим та колоритним, традиції якого передавалися з покоління в покоління.

У сучасному світі відбувається значний інтерес до традиційних культур, що й відзначає культурний поступ кожної нації, її самобутність. Українці, зберігаючи давні традиційні техніки, які прийшли до нас з глибини віків через покоління додають до них нового звучання та інтерпретації, створюючи новітні технології. Сучасне мистецтво характеризується поєднанням різних технік, матеріалів та стилів, утворюючи змішані техніки.

Одним з найдавніших на українських землях було й зберігається до нині мистецтво художньої обробки деревини. За формотворчими техніками обробка деревини поділяється на відповідні галузі: бондарство, деревообробне токарство, столярство та декоративне різьблення [1]. Для декоративного оздоблення ужиткових виробів на Україні широко використовувалось різьблення, яке у свою чергу поділяється на: плоске, ажурне, рельєфне та скульптурне.

Мистецтво художньої обробки деревини неподільно пов'язане з історією розвитку культури, релігії та світогляду суспільства. Саме тому різьблення у різних народів відрізнялося характером виконання й стилістикою. Це призвело до появи багатьох стилів і напрямів у цьому мистецтві. В українській культурі також було поширеним оздоблення виробів

з деревини. З давна існували та розвивались різні техніки та види художньої обробки деревини, які дійшли до сьогодні з глибини віків.

Різьблення – це мистецтво, яким славилися стародавні слов'яни ще в XI столітті. Проте сама художня обробка деревини з'явилася у світі набагато раніше. Трони єгипетських фараонів прикрашалися різьбленням, вікінги колихали своїх немовлят у різьблених колисках, а у Франції різьблення по дереву стало невід'ємною частиною стилю бароко. – у європейському мистецтві (живописі, скульптурі, музиці, літературі та архітектурі) початку XVI століття – кінця XVIII століття [2].

Слід зауважити, що історія різьблення нараховує багато тисячоліть. З тих часів, як люди почали будувати свої перші домівки з дерева, з'явилося й мистецтво обробки деревини, а з ним і різьба по дереву. Людина завжди намагалася прикрасити свою оселю та ужиткові речі біля себе. Серед усіх доступних матеріалів деревина підходила найбільше. Одвічне прагнення людини до прекрасного, змусило деревину в руках майстрів ставати справжніми витворами мистецтва. До наших часів дійшло багато подібних виробів і зараз можна насолоджуватися роботою майстрів відвідуючи музеї та виставки [3].

З появою Християнства на Русі у 988 р., було заборонено виготовляти та зберігати язичницькі магичні обереги. Але різьба по дереву дуже добре увійшла у Християнську традицію. Цьому є свідченням пишні різні іконостаси та хрести у церквах, дерев'яні лави та скульптури в костьолах.

Церкви й сьогодні, для прикрашення храмів, серед інших матеріалів, надають перевагу саме деревині. Можливо тому, що людина обробляючи дерево вручну, вкладає душу у своє творіння [3].

Однак, звертаючись знову до історії, спостерігається, що вже у XVI-XVIII сторіччях різьблення втрачає містичний характер і стає промислом загальнодержавного значення з виключно декоративною метою. У XIX столітті почали утворюватися великі майстерні та артілі, які працювали на

замовлення заможних панів, а з ХХ століття різьблення почало приходити у занепад через відсутність підтримки з боку держави.

Але історія давнього мистецтва художньої обробки деревини не зникла і продовжувала розвиватися в руках умілих майстрів, які й передавали напрацьовані віками народні традиції, зберігаючи та удосконалюючи технології роботи з деревиною та різні види традиційних технік.

Однією з найдавніших таких технік вважається «контурна різьба по дереву» – де з самої назви стає зрозуміло, що її основою є контур – лінія, що створює сюжет зображення (Додаток А, рис.1, 2). Ця техніка використовувалася не тільки для оздоблення інтер'єрних виробів, але й для магічних талісманів та заклинань. Можемо згадати, магічні зображення і символи, які вікінги вирізали на своїй зброї та щитах (Додаток Б, рис. 1, 2, 3). Декоративне різьблення використовувалося як для прикрашання інтер'єру та меблів, так і для інших предметів побуту виконаних з деревини (посуду, начиння), а також музичних інструментів, дитячих іграшок та багато іншого.

Сьогодні різьблення по деревині стає дедалі популярним мистецтвом, напевне тому, що сучасна людина вже перенаситилася холодними та не живими матеріалами, ось і хочеться тепла та затишку. А деревина зберігає тепло, бо цей матеріал живий, екологічно чистий, поєднує людину з природою.

Таким самим давнім є мистецтво вишивання – техніка декорування виробів з тканини. Зародилося воно тисячу років тому, з моменту появи першого шва. З його допомогою людина шила собі одяг і прикрашала його містичними символами.

Мистецтво вишивки споконвіку було тісно пов'язане з розкішною природою, життям і працею. Крім того, це інтелектуальне відображення навколишнього світу, художнього смаку, народних традицій та національної самосвідомості. Орнаментам вишивки надавалося символічного значення, й саме тому, речі з особливими візерунками вважалися найпотужнішими

оберегами. Наприклад, хрестоподібні знаки служили захистом від зла: зображення дерева – символіка роду, що означало довге і щасливе життя і процвітання родини, розкішні квіти на ньому – зв'язок поколінь (нижні похилі квіти – найстаріші в родині, пуп'янки – малолітні діти, середні – активні члени родини). Квіти зображені у вишивках українських дівчат асоціювалися з ніжністю, красою, чистотою і непорочністю. Не менш значущим було і колірне рішення у вишитій композиції, якого дуже строго дотримувалися жінки [4].

Для наших предків вишивання було не лише прикрасою чи декоруванням ужиткових речей, а й одним із засобів захисту від будь якого лиха: хвороб, біди та зла. Тому, зокрема в одязі, орнаментами прикрашали най вразливіші місця через які, на думку наших предків, могла б проникнути нечиста сила: горловину, спину, поділ, рукава тощо.

Найкращим часом для рукоділля була зима. Оскільки вільного часу, по завершенню польових робіт, у господинь було більше, вони присвячували його приємному заняттю – вишиванню. Дівчата вишивали на дівочих зібраннях – вечорницях, бо ж кожній до весілля треба було скласти посох – вишиті сорочки, рушники, постільну білизну тощо, за яким визначали працьовита дівчина чи лінива та якою вона буде господинею. Мотивами для вишивок ставала чарівна барвиста квітуча українська природа, яку дівчата переносили у свої узорі. Перешивати узорі з чужого не дозволялося, бо вважали, що так можна забрати чужу долю, тож кожна створювала свої композиції, хоча техніки вишивання склалися регіонально.

В Україні налічувалось близько 100 видів і технічних прийомів вишивання, крім популярного хрестика, гладь, хрестик, низь, мереження, бігунець, плетіння тощо) . Навчаючись мистецтву оздоблення одягу, дівчина освоювала десятки швів та варіантів гаптування. За видами швів могли визначити звідки людина, чим вона займається, до якого соціального класу належить [5].

Кожна місцевість України є унікальною, бо десь стеги, а десь і гори. Місцина, її ландшафт, флора і фауна мали вплив на світовідчуття людей, тож у кожній місцині виробилась своя стилістика орнаменту. Відповідно до етнографічних особливостей вишивки виявляють чимало регіональних відмінностей (Додаток Г, рис. 1, 2). Притому, українські вишивки мають один спільний для всіх українських етнографічних земель стиль, так що їх неважко розпізнати серед вишивок інших народів – слов'янських і неслов'янських. Архаїчні зразки, зазвичай одного кольору, відомі були на Поліссі, Волині й Бойківщині.

Спочатку на зітканому полотні вишивали рахунковими швами, накладаючи на полотно одноколірну пряжу за рахунком ниток і заповнюючи її ділянки різними символами. Така техніка вишивки називається лічильною гладдю, що імітувала тканий геометричний рисунок.

Треба сказати, що геометричні орнаменти вважають найдавнішими. Тканину декорували геометричними візерунками за допомогою шва «вперед голка». Цей спосіб виконання орнаменту називається бранним шиттям. Воно належить до найбільш давніх технік. Хрестик і напівхрестик став користуватися величезною популярністю лише у XIX ст., ще пізніше стали вишивати гладдю рослинні мотиви.

XIX століття стало особливим в історії вишивки, адже у цей період з'явилися перші майстерні, де можна було замовити вишитий одяг. Костюми аристократок і дворянок були щедро прикрашені бісером, коштовним камінням, золотом, стеклярусом, сріблом і вишуканими візерунками виконаними білою гладдю. Крім цього, вишивку постійно використовували в інтер'єрі, розшиваючи орнаментами оббивку меблів, панно, постільну білизну, килими, скатертини та покривала. Не можна не відзначити і аксесуари ручної роботи, без яких не обходився жоден жіночий образ. Навіть у багатьох навчальних закладах, для дівчат з аристократичних сімей,

рукоділья входило у список основних предметів. Надалі, для учениць з обіднілих сімей вишивка ставала способом заробітку [6].

На території України основні традиції народної вишивки досі збереглися, а в деяких регіонах існують свої сформовані особливості, що допомагають майстриням повністю відобразити мальовничість місцевої природи і багатство української культури. Але, незважаючи на технологічні відмінності у вишиванні, народна вишивка зберігає давню традицію у тонкому відчутті та відтворенні природних об'єктів, що трансформується у пишно витончений рослинний орнамент (Додаток Д, рис. 1 (а, б, в)).

Вишивка сьогодні живе, розвивається, збагачується новими аспектами. Сьогоднішня українська вишивка результат унікальної духовно-матеріальної еволюції нашого народу. Впродовж багатьох століть в українській вишивці знаходять відображення думки і настрої людини, краса докілья, її мрійливі сподівання на кращу добру долю, людські вірування, оберегова символіка речей, позначених доторком голки з ниткою [7].

Однією з популярних технік вишивання на теренах України не так давно, а саме в ХІХ столітті стала вишивка стрічками. Ця вишивка була популярна у середовищі аристократичних і багатих родин, тож в народі її називали «панською».

Вишивка стрічками – відносно молода техніка, якій менше 300 років. Перші стрічки виготовляли розрізаючи тканину по діагоналі на вузькі смужки. Технічно, нарізаними по косій шматками тканини вишивали ще у стародавньому Китаї, а потім і в Японії, проте це не зовсім те саме.

Батьківщиною вишивки стрічками в Європі вважається Франція, якій у ХVІІ столітті вдалося налагодити промислове виробництво шовкових тканин, а також шовкових стрічок. Відтоді Франція стає законодавицею мод у всій Європі (Додаток Е, рис. 1). Техніка вишивки стрічками має королівське походження. Якщо вірити історикам, вона набула популярності при дворі французького монарха Людовіка ХV і стала своєрідною візитівкою стилю

рококо. Важко сказати, чи сам Людовік придумав вишивати стрічками, або перейняв чийсь вміння. Проте фактом залишається те, що саме в епоху рококо в моду увійшли вироби, багато прикрашені стрічками. Трояндочки зі стрічок красувалися на корсетах жіночих суконь та взутті, аксесуарах, диванних подушках, капелюшках тощо [6].

До початку XVIII століття вишивка стрічками була привілеєм виключно дворянства. Спочатку її використовували для прикраси нарядів і взуття, потім в інтер'єрі приміщень. Вишуканими стрічковими квітами прикрашали штори, покривала, оббивку меблів, диванні подушки тощо.

Шедеври декоративно-ужиткового мистецтва того часу вишиті шовковими стрічками, досі зберігаються в музеях Європи. Незабаром вишивати стрічкою стали в Англії, а далі техніка поширилася і в усі куточки Британської імперії. А разом з переселенцями зі Старого Світу вона потрапила в Америку. На теренах нашої країни вона теж швидко завоювала популярність. У сучасному декоративному мистецтві з вишивкою поєднують розпис на тканині, що підсилює виразність створюваної композиції.

1.2 Художньо-технологічні особливості технік традиційної художньої різьби та художньої вишивки

Українська земля багата мальовничою природою і щедра талантами. Чарівні пейзажі ставали першоджерелом натхнення багатьох поколінь народних митців, які пронесли своє самобутнє мистецтво через віки, досягнувши вершин світової культури. Невичерпна фантазія, багатство кольорових рішень, мудрість і дотепність, безпосередність та оптимізм, особливе чуття декоративності, високий ступінь узагальненості образів – це далеко не всі риси, якими можна охарактеризувати творчість високообдарованих митців як мистецтва художньої обробки деревини, так і мистецтва вишивки .

Художня обробка деревини – найдавніший з видів декоративно-ужиткового мистецтва, виготовлення виробів різного функціонального призначення з деревини. Різновидами художньої обробки деревини є : контурне різьблення; геометричне різьблення; рельєфне різьблення; інкрустація; розпис по деревині; випалювання; випилювання; токарна обробка; об'ємне (скульптурне) різьблення та інші [8]. Кожен з видів є унікальним в своїх художніх можливостях.

Найдавнішим вважається геометричне різьблення – один з найпоширеніших видів орнаментального різьблення по деревині. Геометричне різьблення виконується у вигляді двох-, трьох- і чотиригранних виїмок, утворюючих на поверхні узор з геометричних фігур – смуг, трикутників, квадратів, кіл, сегментів. З цього простого різання, що виконується одним інструментом – ножем-косяком, створюють багаті за формою і ритмам орнаменти, які використовують для оздоблення різноманітних ужиткових речей.

Геометричне різьблення вигідно відрізняється від інших видів художньої обробки деревини різноманітністю прийомів художнього оздоблення дерев'яної поверхні. Водночас, геометричне різьблення не вважається складним для виконання. Ця техніка не вимагає складного набору інструментів. Тригранно-виїмчасте різьблення – це різьблення, елементами якого є трикутники, ромби, кола (див. Рис 1.2.1).



Рисунок 1.2.1 – Тригранно-виїмчасте різьблення

Техніка вирізування елементів тригранно-виїмчастого різьблення однакова і складається з двох етапів: наколювання і підрізування. Тригранно-виїмчасте різьблення досить ефектно виглядає на білій деревині, але її можна при потребі тонувати і підфарбовувати.

Слід зауважити, що тригранно-виїмчасте різьблення виконується на плоскій поверхні, тож її ще називають плоско-виїмчастою, при якій рисунок представлений у вигляді заглиблень. При такому способі різьби виділяють геометричну, скобчату і контурну різьбу.

Геометричне різьблення є найпростішим, але й і найдавнішим видом, тому що для нього використовується тільки один інструмент – ніж-косяк [9].

До різьблення, що виконується на плоскій поверхні окрім плоско-виїмчастої відносять і плоско-рельєфну техніку, що є їх особливістю.



Рисунок 1.2.2 – Плоско-рельєфна різьба

У рельєфному різьбленні зображення виступає на поверхні деревини. Розрізняють такі підвиди як барельєф, горельєф, накладна рельєфна різьба. У барельєфному різьбленні опуклість зображення повинна бути не менше половини глибини зображуваного предмета.

Горельєф є більш глибоким різьбленням, де зображення в три чверті його товщини і наближається до об'ємної композиції. Для декорування меблів чи окремих ужиткових виробів широко використовується накладна рельєфна різьба, що виконується на окремих заготовках з деревини твердих порід дерева, а потім ними декорують виріб. Різьба, з повністю вибраним тлом, називається прорізною. У ній використовують плоско-виємчастий і рельєфний орнамент [9].

Різьблення в контурній техніці часто зустрічається в оздобленні виробів з деревини. Рисунок на дерев'яну поверхню наноситься різцем заглибленими лініями. Протягом виконання всього малюнка глибина і ширина прорізів зберігаються незмінними (Додаток В, рис. 1 (а, б, в)), але можуть і відрізнитися в залежності від задуму майстра і малюнка для контурної різьби. Різниця в глибині і ширині прорізних контурів надає зображенню пластичності та вишуканості. Різьба у контурній техніці, на

перший погляд, здається простою і легкою, проте добитися якісного та естетичного малюнка можна тільки після отримання необхідних навичок і вивчення прийомів геометричної техніки [10]

Контурне різьблення характерне неглибокими тонкими, двогранными виїмками, які проходять по всьому контуру рисунка. На відміну від геометричного в контурному різьбленні використовують головним чином образотворчі мотиви: листя, квіти, фігурки тварин, птахів (Додаток В, рис. 6). Зображення яке виконане контурним різьбленням, подібне на гравірований рисунок, лінії його різкі, жорсткі, гра зі світлом майже відсутня. Контурне різьблення використовують частіше у поєднанні з іншими видами різьби – геометричним, плоско-рельєфним, а також розписом. Під час виконання контурного різьблення використовують не тільки ніж косячок, але і різні стамески. Техніка контурного різьблення вимагає від виконавця великої уваги, вільного володіння інструментом і високого художнього смаку [11].

Щодо вишивки, то слід сказати, що вона так само як і художня обробка деревини сьогодні має надзвичайну популярність.

Композиційне вирішення української вишивки відзначається безмежною фантазією і колоритом. Строго геометрична низь поширена на Гуцульщині, Поділлі, Полтавщині. Сильно стилізовані рослинні мотиви властиві для Побужжя, Волині, Поділля, Буковини. Більше рослинного характеру, з натуралістичним і мальовничим трактуванням вишиванки Київщини і особливо Полтавщини. Мережка та ажурні вишивки характерні для Полтавщини, середнього Поділля й та Покуття.

Українські вишивки відомі як в обмеженій кількості кольорів монохромних композиціях, так і у гармонійних поліхромних сполуках. Найбільш уживаними є чорна і червона кольори ниток. На Поділля у чорну й бордову композицію вишивки, вставляли й жовту нитку. У західних областях України долучають також зелену й синю нитки. Загалом, багатство барв збільшується з півночі на південь [12].

Особливу увагу варто приділити мотивам вишивки. Одні мотиви вважалися чоловічими, інші – жіночими або дитячими. Різні мотиви використовували для людей старших і молодих. Різні відмінні мотиви і барви для рушників та обрусів, для речей буденних, весільних і жалобних.

Вишивка – це не тільки майстерне творіння рук народних майстринь, а й скарбниця вірувань, звичаїв, обрядів, духовних прагнень, інтелекту українського народу. Численні орнаментальні зображення тварин, птахів, рослин, дерев, квітів стверджують, що наші предки обожнювали їх, опоетизовували природу не лише у фольклорі, а й у декоративному мистецтві. У вишитих виробах переважала стрічкова, букетна і вазона композиції. Рушники з вишитими зображеннями голубів, півнів, коней, хрестиків та квітів були своєрідними оберегами, що захищали людину від злих сил.

Вагоме значення мала й кольорова семантика (червоний – любов, життя, пристрасть; чорний смуток, а також земля; зелений – весна, буяння, оновлення; жовтий – колір сонця, стиглого колосся тощо). Солярні знаки, схематичні фігури Сонця, Берегині, Дерева життя, вишиті на тканині, є ще одним свідченням глибокої шаноби наших пращурів до Сонця, Матері, як могутніх, святих, життєдайних першооснов усього суцього.

Крім того, вишивання як національна традиція сприяло формуванню у дівчат та жінок терпіння, відчуття краси. Дівчина мала вишивати милому сорочку, хустину, весільні рушники. Вишитий своїми руками одяг був одним із головних показників працьовитості юнки.

Сьогодні вишивка в одязі теж стала надзвичайно популярною. Популярна вона й у декоративному мистецтві. Однією з таких вишивок є вишивка стрічками, яка прийшла до нас з сімнадцятого століття, як зазначають дослідження з самої Франції.

Сьогодні вишивка стрічками стала надзвичайно популярною. Вишивати стрічками – це справжнє задоволення, захоплююча творчість. Для

вишивання стрічками підходить будь-яка тканина з рихлою структурою, від гіпюру до оксамиту, хоча традиційно обирають канву, льняну, або шовкову тканину.

Якщо освоїти базові вишивальні шви (а їх лише чотири), що застосовуються у вишивці стрічками, то можна створювати складні композиції послуговуючись лише їх варіаціями. На додаток, вишивати стрічками ще й дуже зручно, оскільки стрічка ніколи не вислизне з вушка голки [13].

У наші дні вишивка стрічками має широке застосування. У цій техніці створюються картини, вишивкою стрічками прикрашають одяг і предмети побуту. Стрічковими візерунками розквітчують головні убори, сумки, косметички, пояси, її використовують і для декору весільних суконь та аксесуарів і навіть взуття. Вишивка стрічками може прикрашати шкатулки, органайзери, торбинки тощо (Рис. 1.2.3).



Рисунок 1.2.3 – Вишивка стрічками в сучасних виробках

Для виконання такої вишивки тканина має бути досить міцною, однак голка через цю тканину повинна проходити досить легко. Вважається, що найкраще для вишивання стрічками підходить габардин – натуральний

матеріал з певного сорту вовни – мериносу. Однак сьогодні зазвичай використовують канву – бавовняну або лляну. Найкраще для такої техніки виконання використовувати шовкові стрічки. У процесі виконання вишивки стрічками також використовуються голки, нитки, ножиці. Знадобляться маркери або інше приладдя для перенесення малюнка на основу майбутньої роботи [14].

У вишивці шовковими стрічками застосовуються досить прості і добре відомі прийоми вишивання, зате виконане у цій техніці об'ємне зображення виглядає настільки привабливим, що нікого не залишить байдужим.

До основних видів стібків належать:

- прямий стібок;
- шов «петелька»;
- шов «перекручена петелька»;
- французькі вузлики;
- шов «мушка»;
- тамбурний шов;
- шов із перекрученою стрічкою;
- шов «сітка»;
- стібок «ялинка»;
- витягнутий стібок із завитком;
- стібок «напівпетелькі з прикріпками зигзагом»;
- троянда «павутинка»;
- шов «Витягнуті стібки»;
- плоский вузлик. (Додаток Ж)

Для того щоб вишивка стрічками була акуратною, необхідно дотримуватися певної послідовності

- спочатку вишиваються всі великі квіти, потім маленькі, далі пуп'янки;
- якщо всі квітки будуть одного кольору, то починати вишивку слід з самої крайньої квітки поступово переходячи до іншого краю;
- якщо проміжки між квітками більше 3-4 см, то стрічку слід обрізати і наступну квітку починати вишивати іншою стрічкою;
- після квітів треба виконати листя, при цьому можна всі хвостики стрічок з вивороту прихопити стрічкою, якою вишиваються листочки. В останню чергу виконуються найдрібніші деталі [14].

Щодо розпису – то відомо, що художній розпис отримав широке розповсюдження приблизно у ХІХ ст. Розписували предмети вжитку та навіть хати: стіни та двері. Це народне мистецтво періоду ХІХ – початку ХХ ст. було дуже розповсюджене в культурі України. Це чисто народне мистецтво, що відтворювало розуміння українцями навколишнього світу. З ХІХ століття розпис починає формуватися як декоративне оздоблення (розпис хат). Найпоширенішими мотивами орнаментики були квіти, звідси й термін «квітчасті» хати [15].

І по сьогодні розвиваються традиції народного розпису та народного малюнку. Майстрині села Петриківка відомі всьому Світу своїми талановитими розписами та композиціями. Існує поняття «наївний живопис». Його представниками є : Марія Приймаченко, Катерина Білокур та інші народні майстрині-художниці, які визнані у світовому мистецтві [16].

Тенденції сучасного мистецтва схильні до експериментів, до поєднання здавалося б не поєднуваного. Тож для виконання практичної частини дипломного проєкту нами обрано поєднання принципово різних технік, а саме: незвичне виконання вишивки стрічками на дерев'яній основі з попереднім нанесенням на неї кольорового підґрунття.

2 ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНІ ТА ТЕХНОЛОГО-МАТЕРІАЛОЗНАВЧІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОГО ПАННО «КРИЛАТИМ ҐРУНТУ НЕ ТРЕБА»

2.1 Ідея та художньо-образне обґрунтування декоративного панно «Крилатим ґрунту не треба»

Ідеєю для теми дипломного проєкту «Крилатим ґрунту не треба» взято з поезія Ліни Костенко «Крила» та події, що спричинили знищення найбільшого у світі літака «Мрія», виробленого українськими конструкторами в Україні.

«А й правда, крилатим ґрунту не треба.

Землі немає, то буде небо.

Немає поля, то буде воля.

Немає пари, то будуть хмари.

В цьому, напевно, правда пташина...

А як же людина? А що ж людина?

Живе на землі. Сама не літає.

А крила має. А крила має!

Вони, ті крила, не з пуху-пір«я,

А з правди, чесноти і довір«я.

У кого – з вірності у коханні.

У кого – з вічного поривання.

У кого – з щирості до роботи.

У кого – з щедрості на турботи.

У кого – з пісні, або з надії,

Або з поезії, або з мрії.

Людина нібито не літає...

А крила має. А крила має!» [17].

Ліна Костенко написала цей вірш, перебуваючи в Польщі, а точніше – у порту міста Щецін. Рік написання поезії – 1958, вона увійшла до збірки «Мандри серця». На створення твору поетикиню спонукали відвідини польського міста Щеціна. Тоді Ліна Костенко вагалася, чи переїжджати їй до Польщі разом із коханим Єжи Пахльовським, чи – залишитися в Україні. Однак, любов до Батьківщини виявилася сильнішою, тож мисткиня вирішила повернутися додому і відмовитися від кохання.

Не дивно, що у вірші «Крила» Ліна Костенко показала, як сумує за Україною і жалкує, що вона – не вільний птах і не може полетіти додому. Зате – вона здатна полетіти на своїх творчих крилах та крилах своїх спогадів куди завгодно [18].

На перший погляд може здатися, що в кожного свої «крила», що кожен може перебувати у піднесеному стані. Проте кожен фразу у поезії можна розібрати на цитати. Візьмемо для прикладу фразу: «Крилатим ґрунту не треба». Що таке «крила» і що таке той «ґрунт»? Якщо подивитися глибше, то всі чесноти різні. Саме вони допомагають знайти душевний спокій, якого шукає кожен. Ці чесноти дуже важливі не стільки для окремої людини, скільки для громади, суспільства чи людей загалом. Вчиняючи так, як воліє серце, віддаючись почуттям та емоціям, проживаючи кожен день людина може відростити власні «крила», не потребуючи «ґрунту», який обтяжує її і не дає злетіти. Однак одним із ключових факторів є сама воля. Свобода, яку українці виборювали понад три століття і мужньо відстоюють сьогодні.

Цікаво те, що багато людей вважають, що Ліна Костенко завжди писала виключно поезію про почуття, світ навколо неї, моральні настанови, однак основним підґрунтям її творчості є саме громадянська позиція та відстоювання прав та свобод українців. Для підтвердження цього достатньо познайомитися з біографією мисткині.

Ліна Костенко була однією з перших і найпримітніших у плеяді молодих українських поетів, що виступили на межі 1950-1960-х років. Період так званих шістдесятників створив новітні стилі в українській літературі, змусив творити щось нове, атипове, авангардне, але, як і завше, безжальне та максимально критичне щодо влади та тодішнього «совєтського» режиму [18].

Збірки віршів Костенко «Проміння землі» (1957) та «Вітрила» (1958) викликали інтерес аудиторії й критики, а збірка «Мандрівки серця» (1961) закріпила успіх й засвідчила творчу зрілість поетеси, поставивши її ім'я поміж визначних майстрів української поезії.

На початку 1960-х брала участь у літературних вечорах київського Клубу творчої молоді. Починаючи з 1961 року, її критикують за «аполітичність», знято з плану знімання фільму за сценарієм Костенко «Дорогою вітрів».

8 квітня 1963 року на ідеологічній нараді секретар ЦК КПУ з ідеології А. Скаба заявив: «Формалістичні викрутаси зі словом неминуче призводять до викривлення і затемнення ідейно-художнього змісту твору. А що справа саме така, свідчать деякі твори молодих поетів М. Вінграновського, І. Драча, Л. Костенко». Це був сигнал до погрому покоління шістдесятників.

1963 – зняли з друку книжку віршів Л. Костенко «Зоряний інтеграл», книжку «Княжа гора» зняли з верстки. У ці роки вірші Ліни Костенко публікували журнали в Чехословаччині, газети в Польщі, і лише зрідка – в Україні. Її вірші ходили в «самвидаві».

У 1965 році Костенко підписала лист-протест проти арештів української інтелігенції. Була присутня на суді над Михайлом Осадчим і Мирославою Зваричевською у Львові. Під час суду над братами Горинями кинула їм квіти. Разом з Іваном Драчем звернулася до редакції журналу «Жовтень» (нині «Дзвін») і до львівських письменників з пропозицією виступити на захист заарештованих. Письменники не зважилися на протест, але подали в суд клопотання з проханням передати на поруки Богдана Гориня

як наймолодшого з арештованих. Ці зусилля не вплинули на перебіг судів, але мали величезне моральне значення.

У травні 1966 року в Спілці письменників України, де таврували «націоналістичних відщепенців», частина молоді влаштувала овацію Ліни Костенко, яка відстоювала свої позиції і захищала Івана Світличного, Опанаса Заливаха, Михайла Косіва і Богдана Гориня.

У 1968 написала листи на захист В'ячеслава Чорновола у відповідь на наклеп на нього в газеті «Літературна Україна». Після цього ім'я Ліни Костенко радянська преса довгі роки не згадувала. Мисткиня працювала «в шухляду». 1973 – потрапила до «чорних списків», складених секретарем ЦК КПУ з ідеології В. Маланчуком. Лише 1977 року, після його відходу, вийшла збірка віршів Ліни Костенко «Над берегами вічної ріки», а 1979-го, за спеціальною постановою Президії СПУ – історичний роман у віршах «Маруся Чурай», що пролежав без руху шість років. За нього поетикиня 1987 року удостоєна Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка.

Перу Костенко також належать збірки поезій «Неповторність» (1980) і «Сад нетанучих скульптур» (1987), збірка віршів для дітей «Бузиновий цар» (1987). 2010 року вийшов перший роман Костенко – «Записки українського божевільного». Твір викликав ажіотаж і тимчасовий дефіцит у книгарнях, що призвело до появи піратських передруків. Станом на червень 2011 року загальний офіційний наклад роману становив 80 тисяч.

У січні 2011 року Костенко вирушила в тур-презентацію першого роману. Презентації відбулися в Києві, Рівному та Харкові, усюди були аншлаги, проте не всі охочі змогли туди потрапити, оскільки вже не було місця у залах. Але 9 лютого письменниця перервала тур.

«Каталізатором такого рішення письменниці стали провокативні інсинуації деяких львівських письменників, журналістів та діячів театру – написано в офіційній заяві видавництва «А-ба-ба-га-ла-ма-га». Зустрічі

Костенко з читачами Кривого Рогу та Острога були відкладені на невизначений термін, а львівські зустрічі – скасовані.

У лютому 2011 року вийшла поетична збірка Ліни Костенко «Річка Геракліта», куди увійшли раніше написані вірші та 50 нових поезій, а через рік, у 2012 році, у видавництві «А-ба-ба-га-ла-ма-га» вийшла поетична збірка «Триста поезій. Вибране».

9 квітня 2012 року, у день народження Шарля Бодлера, відбулася презентація монографії про Ліну Костенко «Є поети для епох» авторства Івана Дзюби. Книга надрукована видавництвом «Либідь».

У липні 2018 року Ліна Костенко підтримала відкритий лист українських діячів культури до ув'язненого в Росії українського режисера Олега Сенцова [19].

Якщо розглянути детальніше саме поезію «Крила» то варто зазначити, що це найвідоміша частина великої поезії Ліни Костенко «Чайка на крижині». Повний вірш складається з п'яти частин: «Надбережжя», «Крига на Одрі», «Крила», «Ґрунт», «Усміх», кожна з яких має свою закінчену думку, але водночас, пов'язана одна з одною [20].

Саме ці поезії увійшли до збірки «Мандри серця».

У збірці поезій Ліни Костенко, виданій у 1969 році Українським Видавництвом «Смолоскип» ім. В. Симоненка, міститься стаття про тираж збірки «Мандри серця»:

«Після появи третьої збірки поезій Ліни Костенко – «Мандрівки серця» у 1962 році київський журнал Дніпро (кн. 11, листопад, 1962), писав, що збірка поезій Ліни Костенко розійшлась в Києві за кілька днів і що навіть на полицях бібліотек їх не завжди знайдеш у тепер уже пошарпаному зачитаному вигляді. Над цим слід замислитись не тільки працівникам Книготоргу, які визначили збірці Ліни Костенко такий сміховино малий тираж, як 2500 примірників, що є буквально краплею в морі мільйонів читачів української книги.

І якраз беручи це до уваги, а також вимоги сучасного читача і велику популярність поетеси як на Україні, так і на чужині, та щоб задовільняти потреби в українському правдивому слові та побажання прихильників української поезії – Українське Видавництво «Смолоскип» імені В. Симоненка видає найповніший вибір творів Ліни Костенко» [21].

Варто відзначити, що одним з ключових поривів та пріоритетів людини є саме воля. Воля, за яку українці боролися не одне століття та мужньо відстоюють її й сьогодні. У нашу сучасність, ми стали свідками, спочатку анексії та окупації українських територій, а згодом і повномасштабного вторгнення сусідньої держави-терористки росії. Тож українському народу вкотре доводиться боротися за власну волю та незалежність. «Крила» багатьох людей втрачено, як і крила літака «Мрія» у війні, розв'язаній на наших землях московитськими окупантами. Хтось вчиться жити заново на новому місці, хтось щодня бореться за свою домівку та захищає власну землю, будь-яке емоційне або духовне піднесення просто відійшло на задній план.

Під час війни відбувається так багато руйнувань. Одне з них, що сильно сколихнуло суспільство та Світ вцілому – це руйнування знаменитого українського літака «Мрія». Ан-225 «Мрія» (кодове ім'я НАТО – «Козак» англ. Cossack) – надважкий транспортний літак, створений у 1988 році ще в часи СРСР київським КБ імені Антонова. До 2022 року Ан-225 був найбільшим та найпотужнішим літаком у світі. Ан-225 був створений, перш за все, для потреб радянської космічної програми, для транспортування вантажів, зокрема космічних кораблів багаторазового використання «Буран» і компонентів ракетної системи «Енергія». Літак може перевозити також великогабаритні вантажі іншого призначення, які можуть розміщуватись як у фюзеляжі, так і «на спині». Мета створення Ан-225 була подібною до мети створення американського Boeing 747SCA – літака для транспортування космічних човнів.

Розробка літака почалася у 1985 році й тривала рекордно короткий час – 3,5 року, що стало можливим завдяки широкій уніфікації його вузлів і агрегатів із вузлами та агрегатами літака Ан-124, який служив основою для нього. 21 грудня 1988 року літак Ан-225 «Мрія» виконав свій перший політ. Головний конструктор – Віктор Толмачов, загальне керівництво усіма процесами розробки здійснював генеральний конструктор Петро Балабуєв, провідним конструктором був Анатолій Вовнянко.

Літак «Мрія» здійснював міжнародні транспортні вантажні перевезення, окрім у часи пандемії. 14 квітня 2020 року літак доставив із китайського міста Тяньцзін до Варшави 100 т медичних засобів для боротьби із коронавірусом, а 19 квітня 2020 року 150 т медичних засобів для боротьби із коронавірусом до Парижа; 23 квітня 2020 року літак також доставив з Китаю до Києва 103 т медичних засобів для боротьби із коронавірусом. Літак зустрів Президент України Володимир Зеленський, який зазначив, що літак транспортував 12 мільйонів медичних масок, близько 260 тисяч захисних окулярів для медиків і понад 100 тисяч захисних костюмів 5-го рівня захисту. 24 серпня 2021 Ан-225 брав участь у параді на честь 30-ліття Незалежності України.

А вже 27 лютого 2022 року літак «Мрія» було знищено рашистськими окупантами [22].

Літак, який символізував майстерність, талант, майстерність і силу української нації, було знищено. Для багатьох це чергове знуцання над українською національною спадщиною, яке просто не можна пробачити. Унікальний літак – символ національної величі разом із багатьма іншими утвердженнями її самобутності – було знищено. Цей теракт, один із багатьох вчинених державою-агресором на нашій українській території, вкотре підтверджує варварство та невігластво окупанта, адже мрії не зламати і не знищити.

«Мрія» стала однією з численних і найбільших втрат, символом руйнації та знищення всього важливого для України. Проте вона була мрією людей про вільне життя і стала символом відновлення неповторності України. У людини є «крила» і не варто про це забувати. Згорілий літак можна відновити, зруйноване місто можна відновити, головне – це воля кожного з нас і свобода виростити крила. Ніхто не може відібрати прагнення до ВОЛІ і ніколи не забере і не знищить МРІЮ бути вільним.

Генеральний директор «Укроборонпрому» Юрій Гусев сказав: «росія знищила нашу «Мрію», але мрію про вільну від окупанта Україну знищити неможливо. Ми боротимемося за нашу землю та дім до переможного кінця. І після перемоги обов'язково, чуєте, обов'язково добудуємо нашу нову «Мрію», яка чекає на відновлення у безпечному місці. Все буде Україна!» [23].

Наразі новий літак «Мрія» побудовано більш ніж на 30%. Тож «Мрія» з символу руйнації стала символом відновлення та свободи, а згодом і перемоги.

Тож виникла ідея створити декоративне панно в пам'ять про наш літак й про нашу «Мрію», мрію про вільну країну де крилатим ґрунту не треба. Зробити його на фоні нашого державного символу – синьо-жовтого прапора, у хмарах легких квітів, за традицією української культури все уквітчувати: і одяг, і оселю, і житло, і подвір'я – все в українців буяє барвами чарівних квітів, кожна з яких має свій символічний зміст, значення котрих розкриємо у наступному підрозділі.

На завершення можна зазначити, що мистецтво сьогодення, черпаючи натхнення з традицій минулого є експериментальним, перебуває у пошуці чогось нового і незвичного. Тож для втілення означеної ідеї було вирішено поєднати різні техніки, такі різні і не сумісні, зробити «мікс» – змішати те, що традиційно поєднати неможливо задля отримання чогось оригінального, оскільки експериментування з техніками і матеріалами це – новітньо і сучасно.

2.2 Композиційна характеристика та естетична оцінка виконаного декоративного панно

Кожен художній твір робить унікальним не тільки стиль митця, який його створює, а й композиційні прийоми, котрі він використовує.

Композиція – це процес, за допомогою якого художник поєднує окремі художні елементи в єдине ціле і розкриває зміст твору. В образотворчому мистецтві тони, кольори та ракурси є засобами вираження.

Термін «композиція» зазвичай вживається у двох значеннях. У першому значенні «композиція» – це побудова художнього твору, що обумовлена його змістом, призначенням і характером. У другому – «композицією» називають і сам твір, тобто кінцевий результат діяльності художника.

Композиція є одним з основних організуючих компонентів кожного художнього твору. Саме композиція надає йому цілісності, підпорядковує його елементи один одному і цілому. Композиція тримає простір, організує його і підпорядковує так званим законам композиції [24].

До основних засобів композиції, за допомогою яких художній твір набуває виразності, належать: симетрія та асиметрія, статика або динаміка ритм, контраст, нюанс, пропорції, масштаб, колористика.

У виконаному художньому творі всі ці засоби задіяні і чітко прослідковуються.

Зокрема, доволі важливим у творі є використання симетрії або асиметрії. Симетрія – один з найбільш сильних, «вагомих» засобів організації форм в композиції, що сприяє встановленню цілісності сприйняття – закономірне розташування елементів відносно осі чи центру симетрії.

Асиметрія – порушення симетричності розташування елементів, або відсутність симетрії [25].

У композиції твору на перший погляд очевидним є рівний поділ по горизонталі на верхню і нижні частини виділені синім і жовтим кольорами, де літак стає поділом цієї композиції. Використання асиметрії у творі прослідковується у заповненості простору навколо літака, розташування квітів з різних сторін відрізняється, як і самі зображувані квіти. Також різними є кольори квітів, які поділені на сектори.

Композиційним центром у виконаній роботі є літак, що несе мрію на краще процвітаюче життя нової України (після жахіття нав'язаної нам війни), зміст якого несуть глядачеві розташовані навколо нього квіти. Можна зазначити, що хоча квіти і розташовані на перший погляд хаотично, однак все ж площини кольору є урівноваженими одна відносно іншої. Також, більшість зображених у творі квітів є симетричними.

У виконаному декоративному панно, масивність літака, його масштабність поєднується з легкістю та ніжністю квітів. Для виконання твору обирались саме ті квіти, які не лише є улюбленими на території України, а й мають давнє символічне значення в нашій культурі та народному мистецтві.

Українці з давніх-давен використовували квіти не тільки в побуті, в календарно-обрядових циклах свят, а й у декоративно-ужитковому мистецтві. Дівчата на свята уквітчували себе, плели вінки, збирали квіткові композиції з диких квітів, використовували сухоцвіти для настоянок та узварів, ліків та приготування страв, квіткові мотиви побутують в розписах хат, предметах вжитку та зокрема й у вишивці. Кожен колір та вид квітки мав своє символічне значення.

Однією з квіток в композиції виконаного твору є соняшник. Ця неймовірно яскрава квітка є знаком сонця. Вона приносить людям силу та добробут, вважається втіленням сонячної енергії, гарного життя, міцного здоров'я. Важко уявити українське село без цих квітів. Соняшник дуже схожий на небесне світило і постійно повертає за ним свою золотаву голову.

Більш того, він символізує Батьківщину, де б ми не були, завжди в думках повертаємося до України, тягнемося до неї, як соняшник до сонця.

Наступна квітка – барвінок. Назва цих квіток вказує на те, що вони дуже барвисті. Вони є національним рослинним символом. Оздоблення з таких квітів прикрашає український весільний коровай, їх вплітали у волосся, вирощували біля української хати. Барвінок постійно зелений, навіть взимку під снігом зберігає свій колір, через це його ще вважали символом вічного кохання, безсмертної душі, символом молодості [26].

Бузок – символізує чистоту, легкість, вірність, перемогу. Кульбабка – сонце, радість та тепло. Волошка – окраса хлібної ниви.

Чистий синій колір волошки спонукав обрати його за символ сталості й вірності. Так у вишивках, серед маків та житніх колосків, ромашок й дзвоників гордо синіють чарівні волошки, символізуючи спокій, вірність, стабільність.

Ніжно-блакитна, мов блакить чистого неба, з яскраво жовтою, золотою серединкою, незабудка – окраса весняної природи. Букет незабудки чудесно гарний. Коли двоє закоханих розлучаються, то на прощання дарують один одному незабудку – мовчазний символ пам'яті й вірності, яку, за легендою, називають «не забудь мене» [27].

Отже, у виконаній композиції використовуються одночасно два засоби композиції що доповнюють один одного, а саме – симетрія та асиметрія.

Наступним засобом, що є доповненням попереднього є статика та динаміка.

Статичність виражена в стійкості, непорушності, певного спокою. У таких композиціях все побудовано на вертикалі і горизонталі. Статика слугує для передачі спокою і гармонії [28].

Натомість динаміка є протилежним до статичності явищем. Вона позначає рух та неспокій. Динаміка, як і асиметрія покликана викликати яскраві емоції та привертати увагу. Динаміка у творах мистецтва – абсолютна

протилежність до статичності, вона порушує спокій, створює настрій, надає можливо надмірної емоційності для підкреслення незвичності композиції, її форм чи кольорових плям, які шикуються по діагоналі або асиметрично. Тут усюди відчуваються контрасти – форм, розмірів, силуетів, тону чи фактури.

У виконаній композиції декоративного панно використовується горизонтальна симетрія, яку порушують окремі елементи: ледь нахилений літак, що пролітає у хмарі яскравих квітів, виконаних з легких шовкових стрічок, які рухаються від подиху повітря, асиметричне розташування кольорових масивів квітів – все це створює динамічне сприйняття твору.

Ще одним потужним засобом композиції є контраст. Контраст у творі візуального мистецтва може виражатися у формах, фактурах, кольорах тощо.

Контраст – один з головних засобів композиції, що надає художньому твору візуальної активності, певної динаміки і проявляється моментально і чітко. Контрастні відносини елементів формуються шляхом протиставлення різних структур, фактур, зорових мас, кольорів, об'ємів тощо. Контраст надає виразності об'єкту і надовго фіксує його в пам'яті [29].

В композиції виконаного декоративного панно проявлено три види контрасту: контраст кольору, контраст фактур, контраст форм.

Контраст кольору – фон розділено по горизонталі протилежними блакитним і жовтим кольорами, які ще називаються взаємодоповнюючими. Якщо ці додаткові кольори використовуються разом в одній композиції, вони одночасно допомагають найліпше розкрити характер один одного. Поєднання цих кольорів виглядають гармонійно, адже від природи схильні до рівноваги і при змішуванні дають зелений колір [30].

В означеній композиції має місце й світлотний контраст – протиставлення темного і світлого, світла і тіні. Присутній й контраст насиченості. Колір фону та колір пелюсток квітів є відмінними за насиченістю. Деякі квіти є значно темнішими або яскравішими, завдяки чому

значно виділяються від нього. Інші ж навпаки – є світлішими, що допомагає передати їхню легкість та тендітність.

Окрім контрасту кольорів маємо ще контраст фактур (дерева та шовку) та контраст форм (візуально важкого масивного літака і легких пелюсток шовкових квітів).

Варто також додати і характеристику декоративних якостей твору. Розпис фону та зображення літака здійснено саме в декоративному виконанні, адже реалізм не вписувався би в загальний задум твору.

Важливим є використання кольорів прапора України, жовтого та блакитного, що є доволі символічним. Більшість квітів, які зображені в композиції твору, мають також символічне значення описане вище.

Естетичності та вишуканості композиції надає виконана на дерев'яній основі вишивка шовковими стрічками. Фактурність та об'єм квітів з шовкових яскравих стрічок ускладнює композицію панно та привертає увагу глядачів.

Кожен виконаний художній твір по завершенню підлягає естетичній оцінці. Естетична оцінка будь якого художнього твору починається з визначення його класифікації: канонічність, традиційність чи новизна (новаторство) [31].

Канонічний (грец.) – незмінний (консервативний), не підлягаючий перегляду, що слугує нормативним зразком. У виробках декоративно-прикладного мистецтва це може бути форма виробу (грецька ваза – амфора, глек), при цьому декорування може мати необмежену кількість варіантів.

Традиція (від лат. *traditio* – передача) – це елементи культури, пов'язані з витоками, що передаються від покоління до покоління і зберігаються протягом тривалого часу. Традиції тією чи іншою мірою, в тих чи інших формах присутні у будь-якому суспільстві і практично в усіх сферах культури.

У виробках декоративно-ужиткового мистецтва це традиційна форма, наприклад таріль (коло), з традиційними засобами декорування (рушник).

Традиційний твір зберігає культурну традицію певного народу чи етносу в його основних елементах: формі, декорі, символіці, кольоровій гамі тощо, притаманних лише цьому народові, тому є впізнаним серед інших.

Техніки, використані в оздобленні виробу, є традиційними в українській культурі. Різьблення, вишивка та розпис в українській культурі мають давню історію, а також традиції їх виконання.

Новаторство (новизна) (від лат. *novator* – що створює заново, відновлювач, винахідник); нововведення, прояв нового у творчій діяльності людей, вираження творчих здібностей людини в праці (творчість).

Новаторство – це специфічний вид діяльності, в ході якого досягається вихід за межі існуючого, створення нових зразків матеріальної і духовної культури. Новаторський твір – це той, де технологія виконання принципова нова, однак можливе збереження традиційності технологій, форми чи декорування.

Новаторство виконаного декоративного панно полягає саме у змішанні протилежних технік – вишивці стрічками по дерев'яній основі, у чому й виражено новаторство.

У композиції декоративного панно використані різні засоби гармонізації, описані вище, що надає їй цілісності та естетичного сприйняття.

2.3 Характеристика матеріалів та калькуляція витрат щодо виконаного декоративного панно

Жоден художній твір образотворчого чи декоративного мистецтва не може бути виконаним без певних матеріалів.

Для виконання декоративного панно «Крилатим ґрунту не треба» використовувалось три техніки: розпис, різьба та вишивання. Для їх виконання потрібні були різні матеріали.

Тож для початку виконання роботи, необхідно було визначитись з їх вибором. Декоративне панно дипломного проєкту передбачалося виконувати у змішаній техніці, а саме: поєднати розпис, різьблення та вишивку.

Отже, для виконання задуманої композиції найпершим матеріалом, що використовувався в основі декоративного панно було обрано лист ДВП, на котрому здійснювався розпис і подальша вишивка. Основа з ДВП кріпилась на підрамник. На підготовленій основі, перед розписом здійснювалося ґрунтування, для цього був використаний ґрунт в спреї, після чого виконувався розпис. Розпис – це досить стара, але все ще цілком актуальна техніка декорування виробів з деревини [32].

Художні акрилові фарби на водній і водно-спиртовій основі є, безсумнівно, найкращим вибором для безлічі оформлювальних робіт, і розпис по дереву тут не є винятком. Розпис на ґрунтованій основі декоративного панно виконувався акрилом, адже він має безліч переваг серед інших фарб.

Художній акрил:

- легко наноситься на підготовлену поверхню;
- відрізняється значною покрівельною властивістю (під ним не проступає текстура матеріалу);
- досить швидко сохне;

– не тьмяніє в процесі висихання і з часом практично не знебарвлюється.

Для підготовки дерев'яних поверхонь до розпису використовуються:

- шкурки з різним розміром зерна для шліфування деревини;
- шпаклівки для закладення дефектів і щілин між окремими деталями

[33].

На початку роботи з деревиною необхідно наждачним папером затерти поверхню до ідеальної гладкості, після чого основа грунтується, наносяться контури майбутнього зображення олівцем та наноситься фарба на площини згідно задуму і проєкту.

Вже згодом, після висихання фарб, поверху ґрунтування здійснюється контурне різьблення та вишивка стрічками.

Розпис здійснювався звичайною акриловою фарбою, декількома кольорами. Вона чудово підійшла для такого виду робіт, адже є доволі стійкою, а при застиганні стає подібною на щільну плівку. Додатковим шаром наносився лак, для захисту поверхні від зовнішніх факторів.

На підготовленій основі виконувалась вишивка стрічками (Рис. 2.3.1).



Рисунок 2.3.1 – Кольорові стрічки для вишивки

Сьогодні вишивати можна на чому завгодно. Тож вишивка в нашій роботі виконувалася не традиційно на полотні, а на основі ДВП.

Для вишивки використовувались шовкові стрічки шириною 0,6 мм. Ними вдалося передати пелюстки квітів та надати їм об'ємної форми. Також, використовувались стрічки 12 мм, для вишивки квітів-півників, адже їхні пелюстки є більш об'ємними.

Таблиця 2.3.1 – Калькуляція витрат для виготовлення декоративного панно

№ з/п	Назва матеріалу	Ціна за одиницю, грн	Потрібна кількість	Вартість, грн
1	2	3	4	5
1	Лист ДВП	300	1	300
2	Фарба (акрил)	60,9	4	241
3	Грунт	252	1	252
4	Лак	261	0,5	130
5	Стрічки (0,6мм)	35	11	385
6	Стрічки (12 мм)	43,5	2	87
7	Голки	34	5	174
8	Липова дошка	100	1	100
9	Морилка	25	0,5	12
Разом:				1681

Отже, вартість матеріалів на виготовлення декоративного панно склала 1681 грн. Складність виконання і майстерність роботи оцінюється автором у 1550 грн. Тож разом сума становитиме 3231, округлимо до 3250 грн.

2.4 Технологічна послідовність виконання декоративного панно

Після обрання усіх необхідних матеріалів можна приступати до втілення ідеї в матеріальну форму. Кожна робота і кожен художній твір, зокрема й твір декоративного мистецтва має свою чітку технологічну послідовність.

Найпершим етапом була підготовка основи, на яку наносилося зображення композиції майбутнього декоративного панно.

1. Композиція виконувалася на папері після чого за допомогою кальки рисунок було перенесено на поверхню підготовленого листа ДВП. Після перенесення рисунку необхідно було перевірити правильність перенесеного зображення, при необхідності поправити рисунок, навести чітко лінії. Зважити пропорційність площин, намітити точки де потрібно буде робити отвори для подальшого виконання вишивки. Цей етап роботи відображено в рисунку 2.4.1.



Рисунок 2.4.1 – Етап нанесення рисунку на основу

2. Наступним етапом було зроблено отвори фрезером на основі ДВП для подальшого здійснення вишивки (Рис. 2.4.2; 2.4.3).



Рисунок 2.4.2 – Вигляд отворів на основі майбутнього декоративного панно



Рисунок 2.4.3 – Загальний вигляд підготовчої роботи декоративного панно

3. Подальшим етапом було ґрунтування основи. Коли були нанесені всі отвори, поверхня шліфувалась, після чого наносився ґрунт (Рис. 2.4.4).



Рисунок 2.4.4 – Основа покрита ґрунтом

4. Після висихання ґрунту, здійснювалося покриття площин умовного прапора акриловими фарбами блакитного і жовтого кольорів. Виконано моделювання світлотінню форми літака (Рис. 2.4.5).



Рисунок 2.4.5 – Нанесення фарбника на основу

5. На підготовленій поверхні, з отворами і кольоровим фоном, можна починати виконувати вишивку простими стібками (Рис. 2.4.6; 2.4.7).



Рисунок 2.4.6 – Початок вишивки простими стібками.

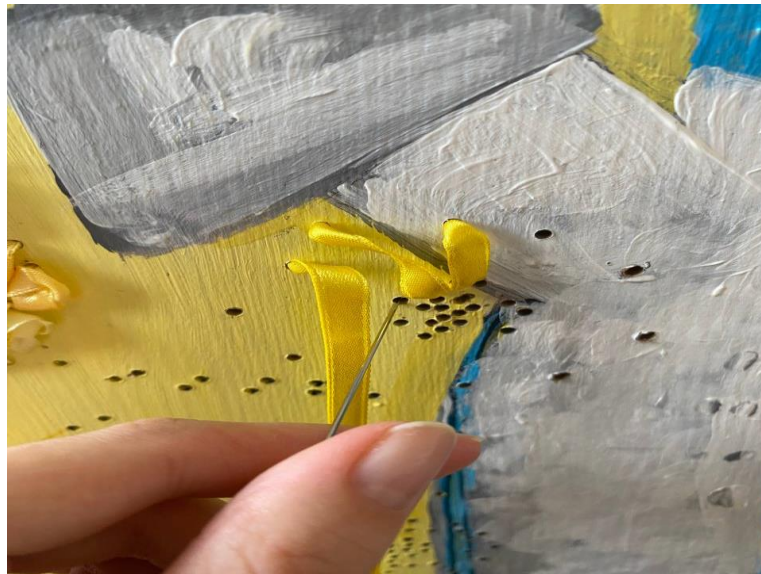


Рисунок 2.4.7 – Виконання жовтих квітів, теж простими стібками

Таким чином заповнюються ті площини, де квіти виконуються простими стібками. Деякі квіти були виконані за допомогою стібка з вузликом, що додавало їм об'ємності (Рис. 2.4.8).



Рисунок 2.4.8 – Виконання квітів стібками з вузликом

6. Виконання півників. Спершу було протягнуто одну петлю, котра закріплювалась з основою вгорі. Згодом, з отвору посередині було протягнуто три нижні пелюстки. Щоб досягти ефекту закрученої пелюстки, стрічка була протягнута крізь себе (Рис. 2.4.9).

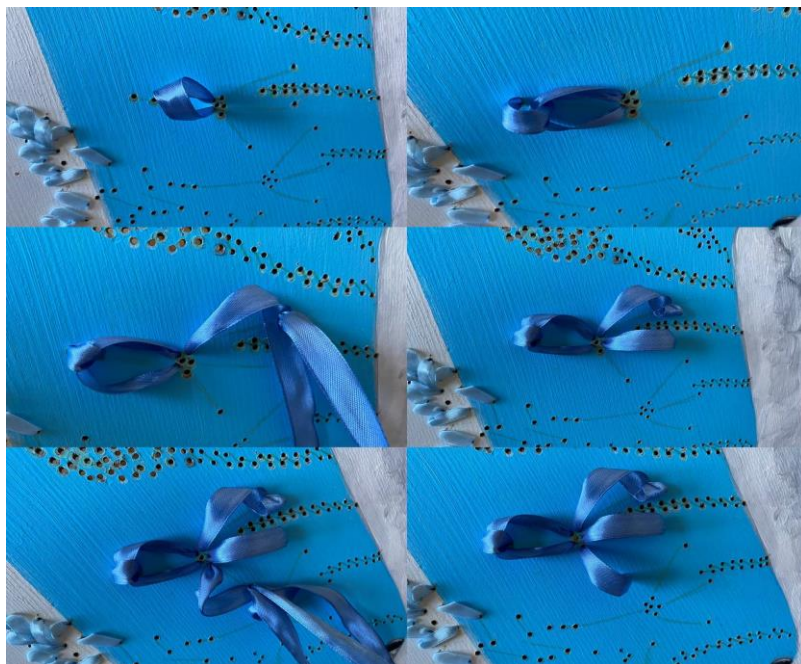


Рисунок 2.4.9 – Виконання квітів-півників

7. Так заповнюються всі площини призначені для вишивки (Рис. 2.4.10).



Рисунок 2.4.10 – Завершення виконання вишивки

8. Виготовлення дерев'яної рами з контурним різьбленням. Спочатку з липових дошок здійснюється зріз і склейка рами. Коли рама висохла, поверхня затирається та тонуються морилкою в золотисто-коричневий колір. По висиханню поверхні після тонування, здійснюється приблизний начерк контурів зрізів всередині рамки для виділення вшивки з основи. Після цього лобзиком вирізаються зайві площини. Поверхня та грані знову затираються наждачним папером та повторно тонуються.



Рисунок 2.4.11 – Виготовлення рами

9. Здійснення контурного різьблення по поверхні рами. Спочатку намічається приблизний малюнок, згодом на його основі виконується різьблення.



Рисунок 2.4.10 – Виконання контурного різьблення

10. Після покриття рами лаком, основа з вишивкою та рама скріплюються між собою. Виріб готовий (див. додаток 3).

ВИСНОВКИ

У підсумку, варто підкреслити те, що в сучасному світі є дуже важливим відтворення та поширення народного мистецтва. Культура нації є її визначенням, саме вона робить її унікальною та неповторною.

Особливо в час війни та геноциду важливо визначати та плекати своє коріння, пізнавати та досліджувати давню історію та мистецтво.

Народне мистецтво України має давню історію та досі є доволі поширеним в країні.

Наші предки цінували не лише практичний аспект використання предметів вжитку, а і їхню естетичну цінність. З давніх-давен вони декорували, оздоблювали, вдосконалювали одяг, меблі, або посуд, та навіть власне житло. Саме тому давнє декоративне мистецтво було доволі розвиненим і залишається популярним й надалі.

Важливо пам'ятати і те, що багато століть українське мистецтво знищували та забороняли, а митці та інтелігенція зазнавала значних утисків. В період війни та геноциду варто боротися за свою свободу та культуру, адже саме вона є визначенням народу.

Варто зазначити, що в наш час народне мистецтво поєднується з сучасними стилями та потребами, у відповідності з чим утворюються змішані техніки оздоблення виробів, або ж використання матеріалів. Саме це і було досліджено в ході розробки дипломного проєкту.

Під час виконання дипломного проєкту було виконано поставлені завдання. Окрім обґрунтування ідеї та розкриття художньо-образного змісту теми декоративного панно «Крилатим ґрунту не треба», також було розроблено проєкт виробу, а також виконано практичну частину проєкту – декоративне панно та презентовано його на постері.

Варто також виділити в розробленій роботі дослідження та висвітлення питання традицій та новаторства декоративного мистецтва. Також в роботі було розглянуто питання поєднання різних технік між собою.

Виконавши всі завдання поставлені на початку виконання дипломного проєкту мета була досягнута: на основі дослідження традиційних технік різьби та вишивки було виконано художній твір – декоративне панно у поєднанні цих технік під назвою «Крилатим ґрунту не треба».

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Художня обробка деревини: інструменти, приладдя, матеріали, техніки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11265/> (дата звернення 11.06.23).
2. Різьблення по дереву.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 11.06.23).
3. Історичний розвиток різьби по дереву [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://www.stameski.com.ua/blog/30-istoriya-rizbi-po-derevu/56-razvitie-rezby-po-derevu-ukr> (дата звернення 5.06.23).
4. Історія розвитку мистецтва вишивки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://etnodim.com.ua/ua/ua-tsikava-informatsiya/205-istoriya-myst-vyshyvku/> (дата звернення 10.06.23).
5. Техніки вишивання: види й призначення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kalyna.store/blog/tehnyki-vishivannya> (дата звернення 11.06.23).
6. Кара-Васильєва Т. В. Українська вишивка / Т. В. Кара-Васильєва, А. Д. Чорноморець. – К. : Либідь, 2002. – 160 с. (дата звернення 29.05.23).
7. Глушак Д.Д. Посібник з художньої обробки деревини. https://shron1.chtyvo.org.ua/Hlushak_DD/Posibnyk_z_khudozhnoi_obrobky_derevynu.pdf (дата звернення 11.06.23).
8. Різьблення по дереву. <http://rizblennapoderevy.blogspot.com/p/blog-page.html> (дата звернення 11.06.23).
9. Різьба (дата звернення 11.06.23).по дереву, контурна різьба [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://what.com.ua/rizba-po-derevy-konturna-rizb/>]. (дата звернення 26.05.23).

10. Різьба по дереву [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://locksmithcase.blogspot.com/2015/12/blog-post_58.html (дата звернення 26.05.23).
11. Українська вишивка / [упоряд. Л. Дем'янишина]. Одеса: ТЕС, 2018. – 509, [2] с. : кольор. іл. Назва суперобкл. : Українська вишивка. Північно-Західне Причорномор'я
12. Історія вишивки стрічками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vechornytsi.com/blog/istoriya-vshivki-strichkami> (дата звернення 28.04.23).
13. Основи техніки вишивки стрічками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/osnovi-tehniki-vshivki-strichkami-54199.html> (дата звернення 28.04.23).
14. Художній розпис [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://subject.com.ua/textbook/art/10klas/51.html> (дата звернення 28.04.23).
15. Народний розпис та його символіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://etnoxata.com.ua/statti/traditsiji/narodnij-rozpis-ta-jogo-simvolika/> (дата звернення 11.06.23).
16. Крила [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=5766> (дата звернення 11.06.23).
17. Крила – вірш Ліни Костенко, який має знати кожен українець [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://maximum.fm/lina-kostenko-krila-virsh-chitaye-bogdan-stupka-video_n137549 (дата звернення 23.04.23).
18. Дзюба І. М. Костенко Ліна Василівна [Архівовано 17 серпня 2016 у Wayback Machine.] // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій [голова] та ін. ; Інститут історії України НАН України. – К. : Наукова думка, 2009. – Т. 5 : Кон – Кю. – С. 222. – 560 с. : іл. – ISBN 978-966-00-0855-4. .
19. Поезія «Крила» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrainianpeople.us/%D0%> (дата звернення 23.04.23).

29. Колірні контрасти за Ітеном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cases.media/article/kolirni-kontrasti-za-itrenom-chastina-2> (дата звернення 6.06.23).

30. Естетична оцінка художніх виробів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://msn.khnu.km.ua/pluginfile.php/563668/mod_resource/content/1/ (дата звернення 7.06.23).

31. Розпис по дереву [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [<http://stroyka-gid.com.ua/remontna-maysterny/6473-rozpis-po-derevy.html>] (дата звернення 7.06.23).

32. Розпис по дереву – вибір фарби, компоненти та інструменти, техніка розпису [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stroyka-gid.com.ua/remontna-maysterny/6473-rozpis-po-derevy.html> (дата звернення 7.06.23).

ДОДАТОК А
Контурне різьблення



Рисунок А.1 – Приклад контурного різьблення в тарілі



Рисунок А.2 – Приклад контурного різьблення в сюжетній картинці

ДОДАТОК Б
Контурне різьблення на щитах



Рисунок Б.1 – Приклад контурного різьблення



Рисунок Б.2 – Контурне різьблення на щиті вікінга

Декорування щитів

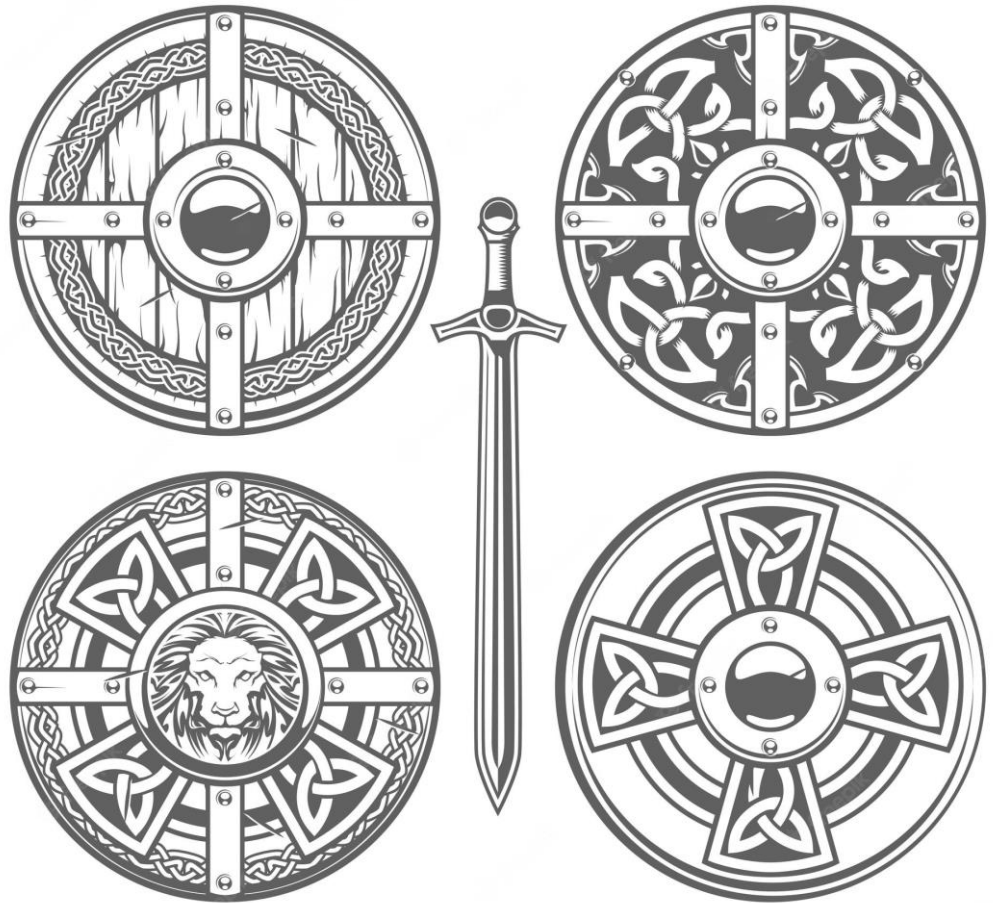


Рисунок Б.3 – Магічні обереги на щитах вікінгів

ДОДАТОК В
Контурне різьблення



а



б



в

Рисунок В.1 – Контурне зображення тварин

ДОДАТОК Г

Мистецтво вишивки



Рисунок Г.1 – Приклад орнаментального вишивання



Рисунок Г.2– Орнаментальні візерунки різних регіонів України

ДОДАТОК Д
Рослинні орнаменти у вишивці



Рисунок Д.1 – Приклади рослинного орнаменту в українській вишивці

ДОДАТОК Е
Рослинні орнаменти у вишивці



Рисунок Ж.1 – Приклади вишивки стрічками

ДОДАТОК Ж

Основні стібки у вишивці стрічками

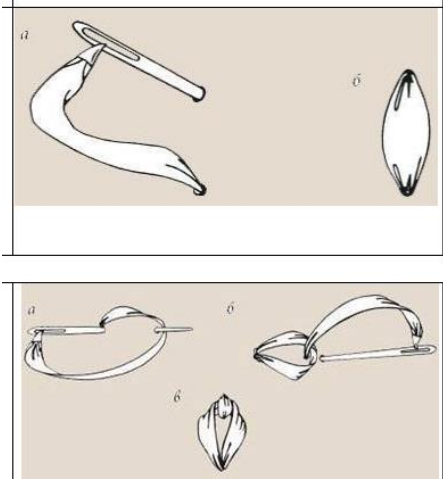


Рисунок Ж.1 – Прямий стібок (використовується для пелюсток, стеблинок; шов петелька)

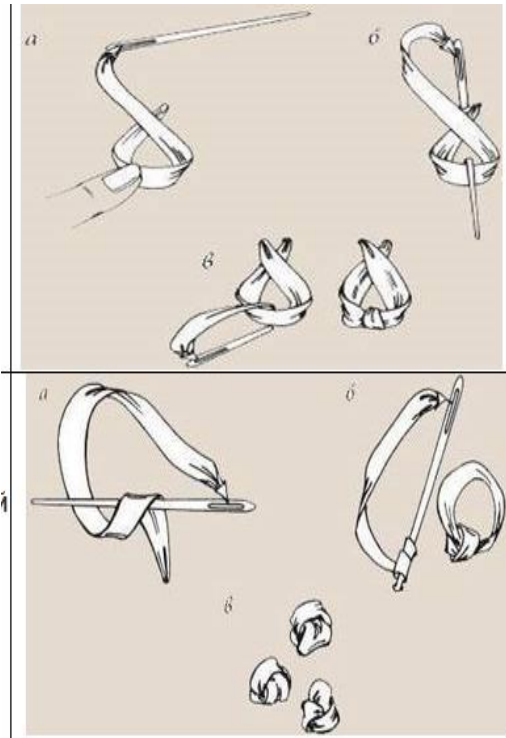


Рисунок Ж.2 – Шов перекручена петелька; французькі вузлики

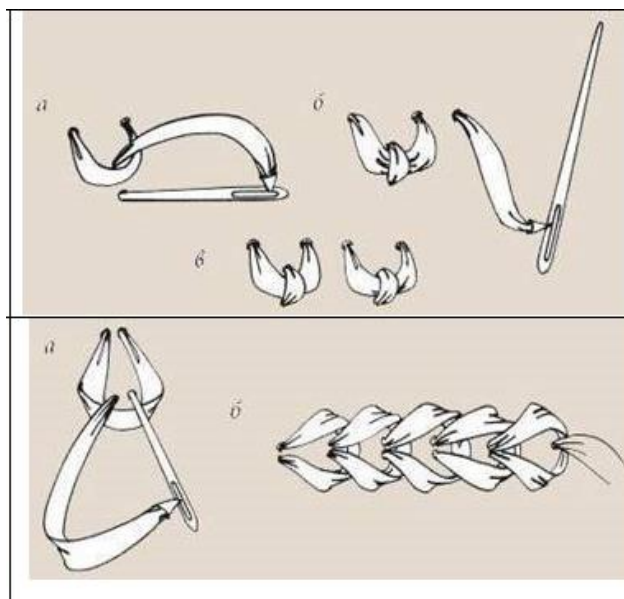


Рисунок Ж.3 – Шов «Мушка»; тамбурний шов

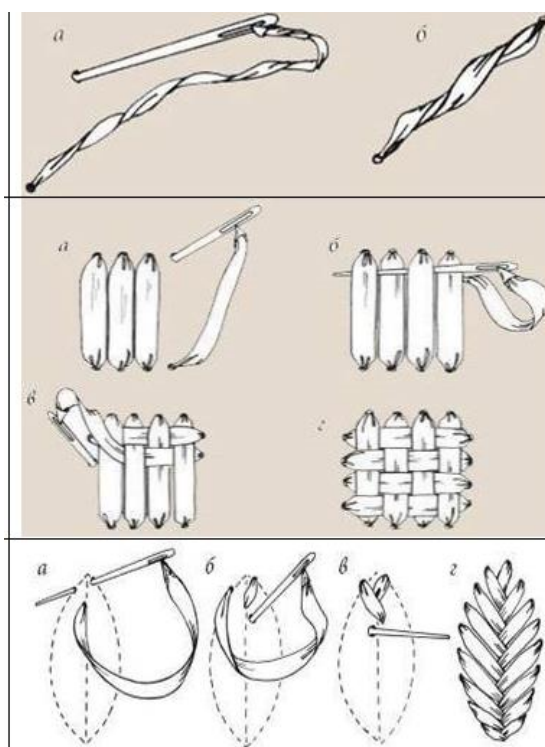


Рисунок Ж.4 – Шов із перекрученою стрічкою; шов «сітка»

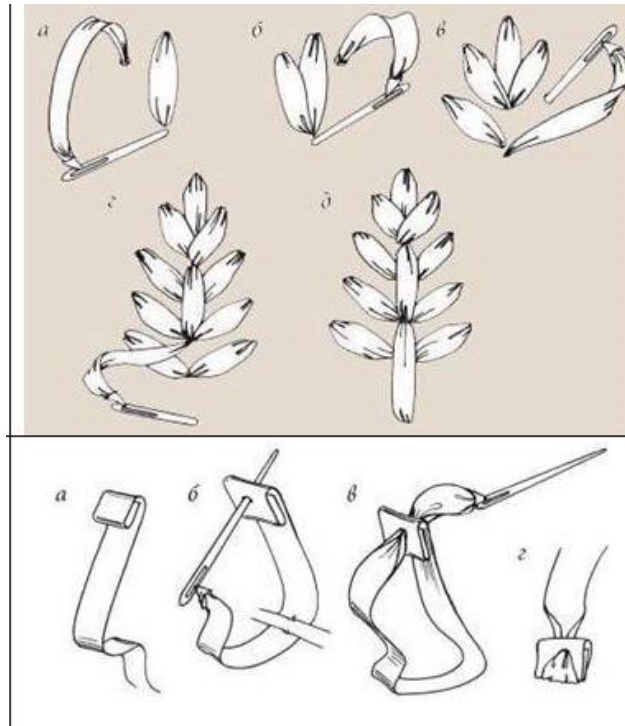


Рисунок Ж. 5 – Шов «Витягнуті стібки»; плоский вузлик

ДОДАТОК 3
Виконана робота

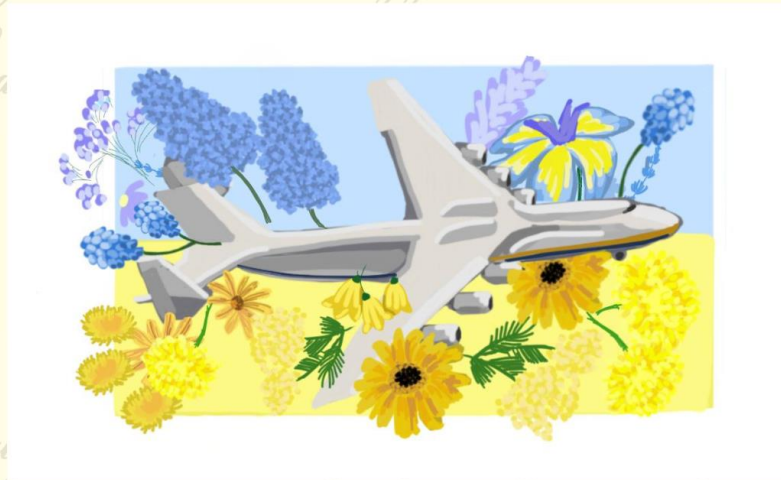


ДОДАТОК И

Проект до дипломного проекту

Декоративне панно "Крилатим ґрунту не треба" за мотивами поезії Ліни Костенко "Крила"

Виконала: БЕДРАК К.В., ДМ-19-1
Керівник дипломного проекту: ДУБОВИК С.В.



Початковий ескіз



Кінцевий референс



90/60 см

2023 рік